

POSTANOWIENIE

Dnia 10 listopada 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Joanna Misztal-Konecka

w sprawie z powództwa C. spółki akcyjnej w W.
przeciwko "Q." spółce akcyjnej w W.
o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną,
na posiedzeniu niejawnym 10 listopada 2022 r. w Izbie Cywilnej
na skutek skargi kasacyjnej pozwanej
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 4 lutego 2021 r., sygn. akt VII AGa
293/20

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od "O." spółki akcyjnej w W. na rzecz C. spółki akcyjnej w W. kwotę 11 340 zł (jedenaście tysięcy trzysta czterdzieści złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego;**
- 3. przyznaje na rzecz radcy prawnego A. Z. kwotę 3 240 zł (trzy tysiące dwieście czterdzieści złotych) tytułem wynagrodzenia kuratora ustanowionego dla strony w sprawie cywilnej, którą poleca wypłacić z zaliczki złożonej przez C. spółkę akcyjną w W.;**
- 4. nakazuje zwrot na rzecz C. spółki akcyjnej w W. niewykorzystanej części zaliczki w kwocie 1080 zł (tysiąc osiemdziesiąt złotych).**

UZASADNIENIE

1. Wyrokiem z 4 lutego 2021 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie, w sprawie z powództwa C. spółki akcyjnej w W. przeciwko „O.” spółce akcyjnej w W. o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną, zmienił na skutek apelacji powódki wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z 23 lipca 2019 r. w ten sposób, że uznał za bezskuteczną w stosunku do powódki, której służy wierzytelność wobec O. spółki akcyjnej w W. na podstawie wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z 13 września 2017 r. oraz wyroku Sądu Rejonowego dla miasta stołecznego Warszawy w Warszawie z 26 kwietnia 2016 r., umowę sprzedaży bliżej opisanej nieruchomości zawartą 5 czerwca 2014 r., odpowiednio do tego zmienił rozstrzygnięcie o kosztach procesu przed Sądem pierwszej instancji oraz orzekł o kosztach postępowania apelacyjnego.

2. Od wyroku Sądu Apelacyjnego skargę kasacyjną wywiodła pozwana, powołując się na naruszenie art. 527 § 1, 2 i 3 k.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

3. Skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej. Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c., nie służy zaś merytorycznej ocenie skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione.

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności

w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.). Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do tych przesłanek (art. 398⁴ § 2 k.p.c.), gdyż tylko wówczas może być osiągnięty cel wymagań przewidzianych w art. 398⁴ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o których mowa w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Dla spełnienia wymagania z art. 398⁴ § 2 k.p.c. konieczne jest zawarcie w skardze kasacyjnej odrębnego wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania, zawierającego profesjonalny wywód prawny nawiązujący do wskazanych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. przesłanek przedsądu ze wskazaniem, które z nich występują w sprawie i z uzasadnieniem stanowiska skarżącego (postanowienie Sądu Najwyższego z 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06). Ze względu na odmienny cel instytucji przedsądu i jej odrębne oraz kwalifikowane przesłanki, wskazanie i uzasadnienie okoliczności decydujących o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie może polegać na odwołaniu się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. W prawidłowo sporządzonej skardze kasacyjnej oba powyższe elementy muszą pojawić się oddzielnie i autonomicznie. Sąd Najwyższy nie jest bowiem trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę kasacyjną, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia, wnoszonym i rozpoznawanym nie tylko w interesie skarżącego, ale przede wszystkim w interesie publicznym.

4. Skarżąca wniosła o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, powołując się na występowanie w sprawie przesłanki określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Podawała, że skarga jest oczywiście uzasadniona z uwagi na naruszenie przez Sąd drugiej instancji przepisów prawa materialnego poprzez dokonanie błędnej wykładni art. 527 § 1 i 2 w zw. z art. 531 § 1 k.c., a w szczególności przesłanki pokrzywdzenia wierzyciela i przyjęcie, że ustalony w sprawie stan faktyczny wypełnia hipotezy norm prawnych wyrażonych w tym przepisie, a tym samym ma zastosowanie instytucja skargi pauliańskiej. Zdaniem skarżącej z materiału

dowodowego zebranego w przedmiotowej sprawie wynika, iż strona powodowa nie wykazała kumulatywnego spełnienia wszystkich przesłanek wynikających z dyspozycji art. 527 § 1-3 k.c.

5. Odnosząc się do powołanej przez skarżącą oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, wskazać trzeba, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, że uzasadnienie oczywistej zasadności skargi kasacyjnej jako przesłanki jej przyjęcia do rozpoznania wymaga powołania się na kwalifikowaną postać naruszenia zaskarżonym orzeczeniem przepisów prawa materialnego lub procesowego oraz przeprowadzenia wyводу zmierzającego do jego wykazania. Oczywistość naruszenia ma miejsce wówczas, gdy jest ono widoczne *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia. O przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania nie decyduje przy tym samo oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego przez sąd, który wydał zaskarżone orzeczenie, lecz sytuacja, w której spowodowało ono wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (zob. orzecznictwo przytoczone w motywach postanowienia Sądu Najwyższego z 6 listopada 2012 r., III SK 16/12).

Skarżąca nie spełniła powyższych wymagań.

W ocenie Sądu Apelacyjnego ocena zebranego w sprawie materiału dowodowego prowadzi do wniosku, że zostały spełnione wszystkie przesłanki uznania umowy sprzedaży bliżej opisanej nieruchomości za bezskuteczną wobec powódki. Sąd drugiej instancji uznał, że ta czynność prawna została dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli. Podał, że zawarcie umowy sprzedaży z odroczonym o dwa i pół roku terminem płatności jest utrudnieniem oraz odwleczeniem zaspokojenia wierzyciela. Czynność ta nie prowadzi bowiem do pozyskania funduszy celem spłaty istniejącego zadłużenia. Strona powodowa skutecznie wykazała także, że dłużnik jest niewypłacalny, skoro trzykrotnie prowadzone postępowania egzekucyjne zostały umorzone z powodu bezskuteczności egzekucji.

Sąd Apelacyjny odniósł się również do kwestii świadomości dłużnika i nabywcy co do pokrzywdzenia wierzycieli i podał, że dłużnik wraz z pozwaną spółką szczegółowo planowali podejmowane czynności, które miały doprowadzić do zachowania nieruchomości objętej umową w obrębie kilku podmiotów powiązanych osobowo. Dłużnik zaplanował sprzedaż nieruchomości i jednocześnie przejęcie długu dłużnika przez nabywcę nieruchomości wobec pierwotnego właściciela nieruchomości, co oznacza, że działał z pełną świadomością tego, że na skutek podjętych czynności nie uzyska żadnych środków pieniężnych, z których będą mogli uzyskać zaspokojenie jego wierzyciele.

Skarżąca nie zgodziła się z powyższą analizą i przedstawiła własną ocenę rozstrzygnięcia. Ograniczyła się jednak do podania, że powódka nie wykazała kumulatywnego spełnienia wszystkich przesłanek wynikających z dyspozycji art. 527 § 1-3 k.c. W ocenie skarżącej z zebranego w sprawie materiału dowodowego nie wynika przede wszystkim spełnienie przesłanki uzyskania przez osobę trzecią korzyści majątkowej w wyniku kwestionowanej czynności ani też pokrzywdzenie wierzyciela.

Samo zaprezentowanie odmiennej niż przyjęta przez Sąd Apelacyjny oceny prawnej okoliczności sprawy przez skarżącą nie stanowi jednak o wykazaniu oczywistej zasadności skargi w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Skarżąca nie przedstawiła skutecznie powodów, dla których można uznać, że wskazane przez nią naruszenia przepisów prawa materialnego miały charakter kwalifikowany, widoczny bez potrzeby głębszej analizy. Nie wykazała też skutecznie, że oczywiste naruszenie przepisów prawa w sprawie doprowadziło do wydania nieprawidłowego orzeczenia.

W odniesieniu do prezentowanej przez skarżącą oceny prawnej, na której miałyby zasadzać się owa oczywista zasadność skargi, wskazać trzeba, że skutecznemu zaskarżeniu skargą pauliańską podlegają jedynie te czynności prawne, wskutek których osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową. Korzyść osoby trzeciej może polegać na nabyciu określonego prawa majątkowego lub zwolnieniu ze zobowiązania. Nie ma przy tym znaczenia, czy prowadząca do pokrzywdzenia wierzyciela czynność dłużnika z osobą trzecią ma charakter

nieodpłatny czy odpłatny, a nawet wzajemny. Korzyścią majątkową osoby trzeciej jest także korzyść uzyskana w wyniku spełnienia własnego świadczenia z umowy wzajemnej, np. gdy w zamian za rzecz nabytą od dłużnika osoba trzecia płaci cenę odpowiadającą wartości rynkowej tej rzeczy. W konsekwencji korzyścią majątkową w rozumieniu art. 527 k.c. jest nabycie przez osobę trzecią prawa majątkowego, przedstawiającego pewną wartość, tak jak w realiach niniejszej sprawy – nabycie własności nieruchomości.

W pełni prawidłowe jest również stanowisko zaprezentowane przez Sąd Apelacyjny co do tego, że doszło do pokrzywdzenia wierzyciela, który nie uzyskał – po wyzbyciu się przez dłużnika własności nieruchomości – zaspokojenia swoich wierzytelności, mimo kilkukrotnego uruchamiania postępowania egzekucyjnego.

6. Z przytoczonych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono zgodnie z art. 98 § 1 i 3, art. 99 k.p.c. oraz w związku z § 2 pkt 7, § 10 ust. 4 pkt 2 i § 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

O wynagrodzeniu dla kuratora ustanowionego dla strony pozwanej orzeczono zgodnie z § 1 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 marca 2018 r. w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej w zw. z § 2 pkt 7, § 10 ust. 4 pkt 2 i § 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

[as]